

Archeologienota met uitgesteld vooronderzoek

Sint-Truiden – Zepperen Roosbeekstraat

Programma van Maatregelen

DOSSIER 2017D103

Bouwen & Milieu nv

Erkend als Bodemsaneringsdeskundige type 2 (Ovam-Vlaanderen)
Erkend als expert in de Bodemverontreiniging (Leefmilieu Brussel)

Hasseltsesteenweg 2
B-3800 Sint-Truiden (BE)

In samenwerking met erkend archeoloog Rik van de Konijnenburg (Haast bvba)
expert in Historisch en Archeologisch onderzoek, Studies en Toegepast onderzoek

Dossiernr.: 2017D103
wettelijk depot: D/2017/14.148/08

Coverfoto: het terrein gesitueerd op de Ferraris kaarten (bron: www.geopunt.be)

Auteur: Anne De Loof, archeoloog

Autorisatie: Rik van de Konijnenburg, erkend archeoloog 2015/00041

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

Wettelijk depot: D/2017/14148/08

INHOUD

Programma van maatregelen uitgesteld vooronderzoek	
1. Administratieve gegevens	4
2. Aanleiding van het vooronderzoek	6
3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	9
4. Vraagstelling en Onderzoeksdoelen	12
5. Onderzoeksstrategie en -methode	13
6. Onderzoekstechnieken	15
7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	16
8. Lijst met afbeeldingen	16
9. Bibliografie	16

1. Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

1.1.1 Projectcode: 2017D103

1.1.2 Nummer wettelijk depot: D/2017/14.148/08

1.1.3 Naam en erkenningsnummer archeoloog: Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041, Grauwe Torenwal 6/00/1 – 3960 Bree

1.1.4 Naam en adres van de opdrachtgever: Bart America, Gippershovenstraat 10, 3800 Sint-Truiden

1.1.5 Locatiegegevens:

1.1.5.1 Provincie: Limburg

1.1.5.2 Gemeente: Sint-Truiden

1.1.5.3 Deelgemeente: Zepperen

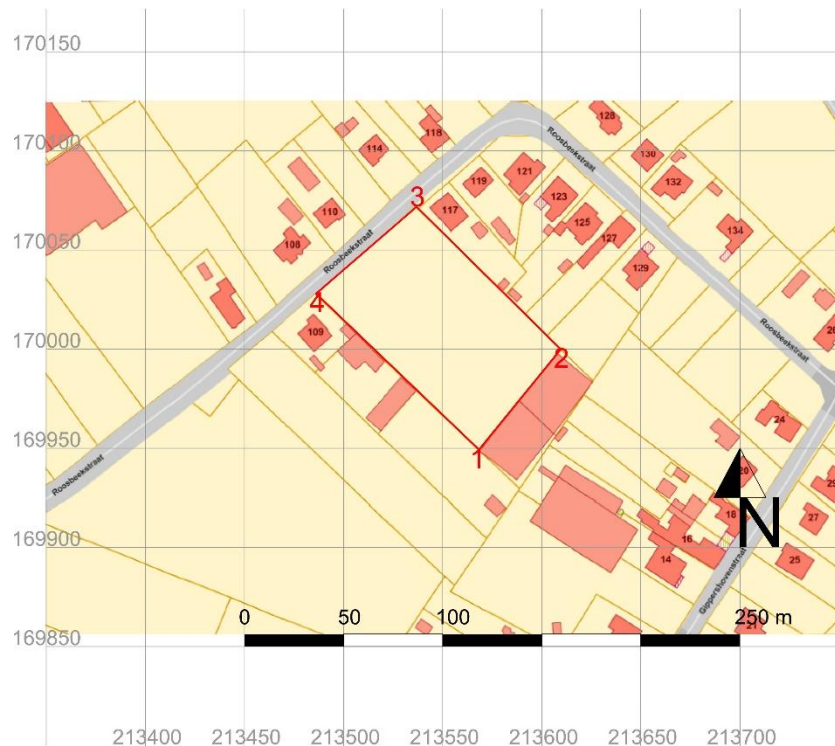
1.1.5.4 Adres: Roosbeekstraat

1.1.5.5 Toponiem: het Berg veld (uit kadaster)

1.1.5.6 Bounding box:

De xy-coördinaten (stelsel Lambert72):

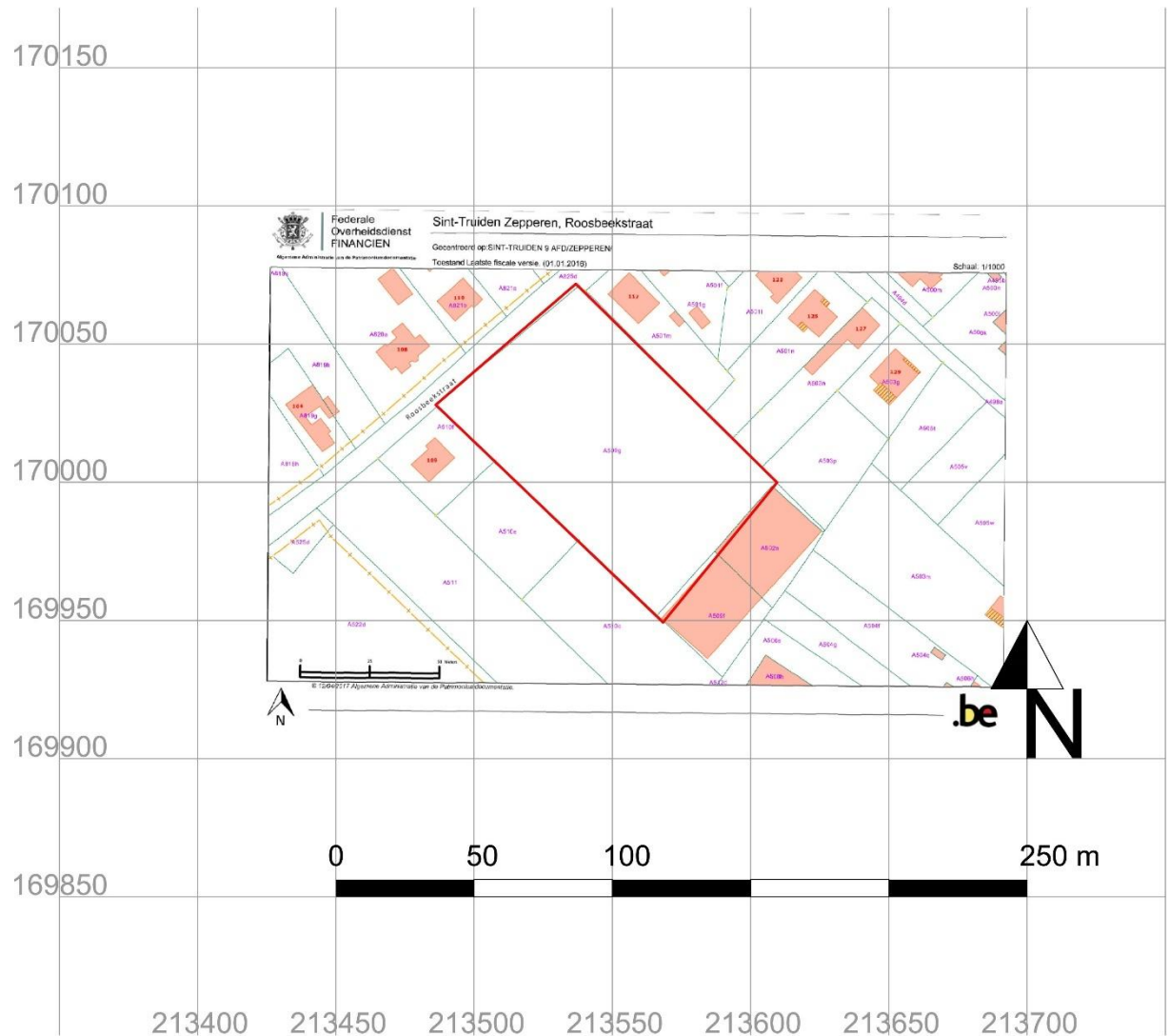
Nr	X	Y
1	213568.34	169949.31
2	213609.57	169999.93
3	213536.80	170071.79
4	213486.13	170028.02

Afbeelding 1: Bounding box, het projectgebied in rood, www.geopunt.be

1.1.6 Kadastrale gegevens en plan met afbakening

Het projectgebied ligt in de gemeente Sint-Truiden, deelgemeente Zepperen, 9de afdeling, sectie A, perceel 509G. De totale oppervlakte is 7142.61 m².

Afbeelding 2: de kadastrale kaart, het projectgebied in rood, www.cadgis.be

2. Aanleiding van het vooronderzoek

Dit onderzoek begint bij de verkavelingsaanvraag in Zepperen, Roosbeekstraat.

De huidige status van het perceel is volledig gebruikt voor serres, die over de gehele oppervlakte verspreid liggen. Tijdens de verkaveling zal het lot 6 van de werkzone gespaard worden, zal de huidige teelt, aardbeien, verminderd worden en zullen de serres alleen in dit gebied bewaard worden.

Afbeelding 3: projectie van de verkaveling op de luchtfoto 2016, in rood het projectgebied, www.geopunt.be

Volgens het verkavelingsplan zal alleen een deel van het perceel gebruikt worden: het lot 6, 43a 79ca, (4379 m²), blijft landbouw (aardbeiteelt) en de verkaveling zal binnen de loten 1-5 gebeuren, voor een oppervlakte van ca.28a 25ca (2825 m²)¹. Rond het lot 6 blijven andere serres en het lot blijft vooraan door de nieuwe woningen gesloten (afbeelding 3). Dit lot moet afgesplitst worden omdat

¹ Alle informatie over het gebruik van het perceel, diepte van fundamente etc. zijn door de opdrachtgever en Strakker architects aangeleverd.

dat gedeelte op het Gewestplan ingekleurd is als Landbouwgebied. Hier mag absoluut niet gebouwd worden en daarom kan dit gebied ook uitgesloten worden van archeologisch onderzoek, met name veldwerk (afbeelding 4).

Afbeelding 4: gewestplan. Rood: het projectgebied, geel: landbouwgebied, wit-rood: woongebieden met een landelijk karakter, www.geopunt.be

E. BESCHRIJVING VAN DE BESTAANDE TOESTAND VAN HET GOED

Het terrein waartoe de verkaveling zich zal voordoen, is momenteel onbebouwd, maar is reeds vele jaren in gebruik voor Fruitteelt. Het bestaande stuk is voorzien van tijdelijke constructies (overkappingen) om aardbeien te telen.

F. VERANTWOORDING VAN HET VERKAVELINGSCONCEPT

De verkaveling is opgevat als een verkaveling van 4 woningen, van het type open bebouwing. Dit conform de omgeving.

De verkaveling is gelegen aan de Roosbeekstraat, met zijn aansluiting aan de gewestweg, binnen een bereik van 100 meter

De bestaande tijdelijke constructies worden verwijderd daar waar de 4 loten gelegen zijn. Het achterliggend deel blijft behouden als zone voor Fruitteelt.

De open bebouwing behoudt de stedenbouwkundige reglementering die vandaag gangbaar is.

Breedte van het perceel min 16 meter (bouwbreedte van 10m en een restructuur van 3meter langs beide zijden). Hierdoor garanderen we de doorkijk naar achteren.

Er wordt in het concept erg veel belang gehecht aan het kader waarbinnen de woningen tot stand zullen komen. Dat betekent dat initiatief tot het creëren van architectuur de drijfveer zal zijn om deze verkaveling tot een kwalitatieve woonomgeving te laten worden. Banaliteit krijgt geen kans, architectuur is hier vanzelfsprekend.

De architect zal later zeker rekening houden met de huidige dwarsprofielen.

Hiervoor worden een beperkt aantal spelregels vastgelegd die bepalen binnen welke marges er ontworpen kan worden. Dit zullen uiteraard geen regels worden over dakgoten, nokken en dorpels, maar bepalingen betreffende maxima en minima losgekoppeld van de vormgeving.

Er wordt 1 lot voorzien voor nutsvoorzieningen van de Stad (lot 5), en 1 achterliggend lot als achterliggende grond (Lot 6). Deze laatste is blijvend agrarisch gebied. Hierop zal de huidige fruitteelt behouden blijven.

Afbeelding 5: beschrijving van de verkaveling en van de bestaande toestand, zoals aangereikt door de opdrachtgever

Dus het bouwproject beperkt zich tot 39,5% van het gehele perceel, met een rij gebouwen (loten 1-4), die een ingang hebben aan de Roosbeekstraat via een algemeen lot (Lot 5, 01a 77ca, 177 m²).

Elk lot heeft een woning en een private tuin, met verschillende dimensies (afbeelding 6).

Lot 1: 694 m², woning ca. 162,45 m²

Lot 2: 660 m², woning ca. 157,35 m²

Lot 3: 660 m², woning ca. 157,35 m²

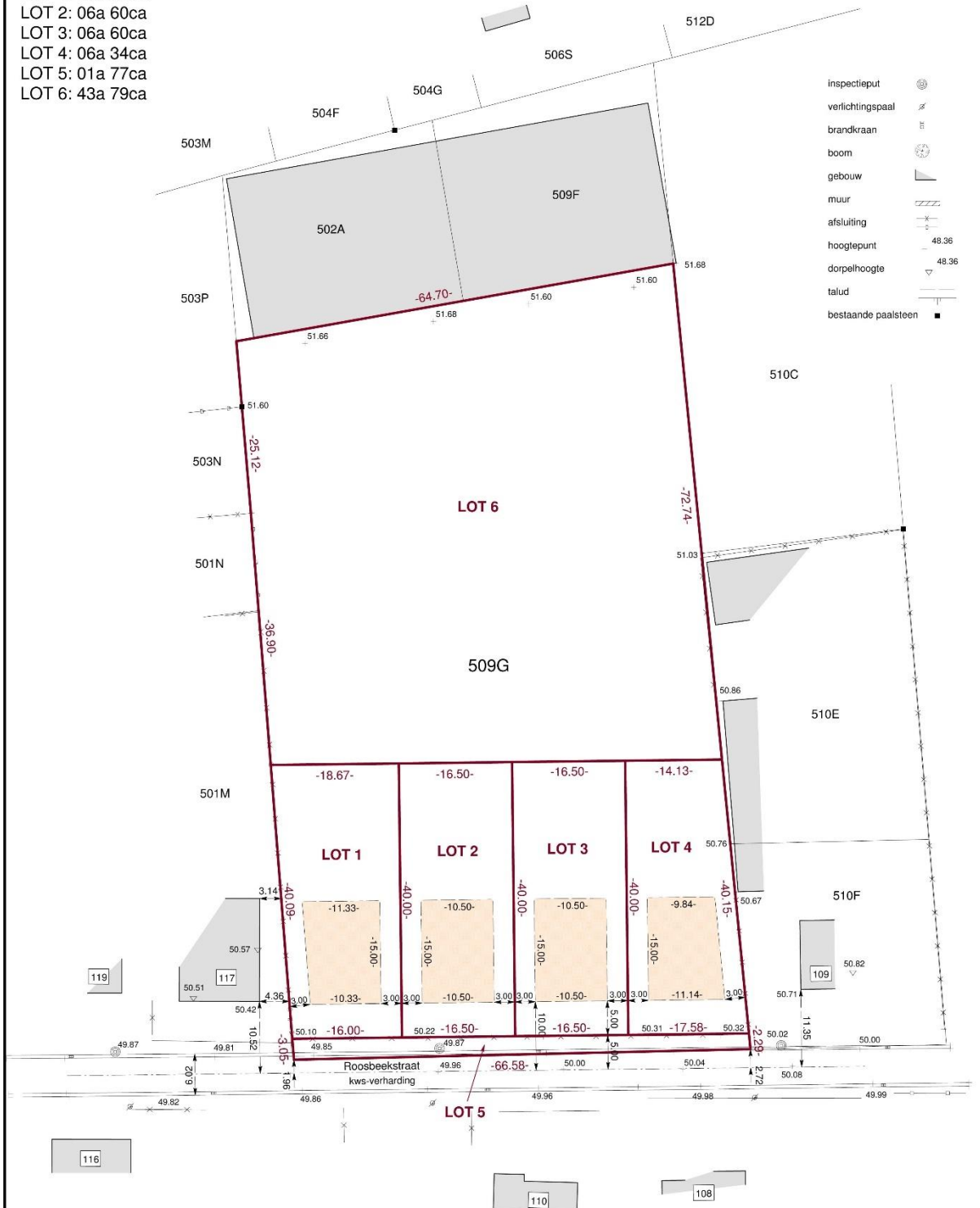
Lot 4: 634 m², woning ca. 157,50 m².

Op het moment van het schrijven van deze nota, zijn de gebouwen nog niet in detail getekend, maar er worden geen kelders voorzien en de fundamenteen zullen tot ca. 0.80 m – 1 m diepte in de grond liggen².

² zoals voorzien van de opdrachtgever.

VERKAVELINGSAANVRAAG

LOT 6: 43a 79ca

Datum: 17/10/2016
Schaal: 1/500
Dossier: 2015-359

9

3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

In het bureauonderzoek werden alle nodige gegevens verzameld en besproken om te komen tot een gefundeerde uitspraak betreffende de archeologische verwachtingen in het betrokken projectgebied. Dit onderzoek heeft volgende IT-middelen gebruikt om het archeologisch potentieel van het gebied te kennen :

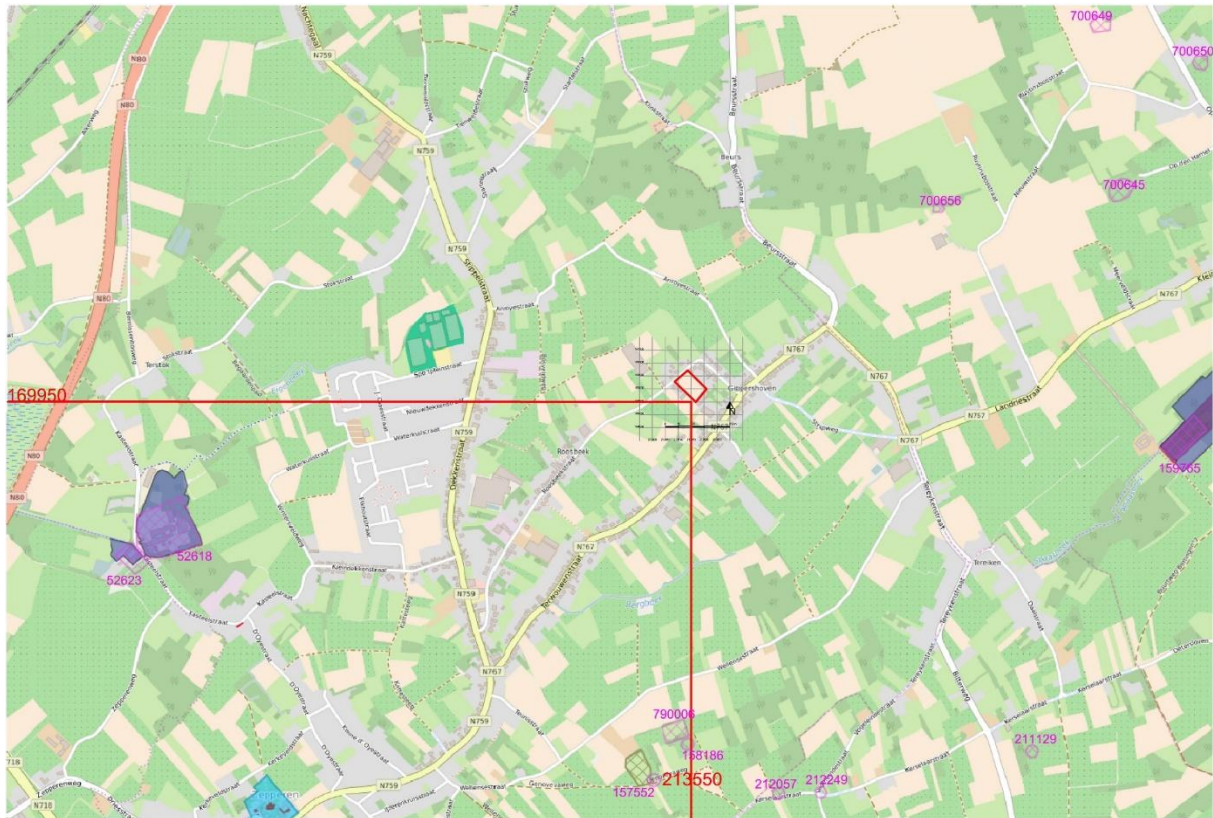
- Site/object op <https://inventaris.onroerenderfgoed.be>;
- Het onroerend erfgoed op de kaart, op <https://geo.onroerenderfgoed.be>;
- Vorige vooronderzoeken, op <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/>;
- Onderzoek met alle historische kaarten, op <https://geopunt.be> en op www.cartesius.be

Het projectgebied ligt in Zepperen. De deelgemeente is in Vochtig Haspengouw gelegen, op de grens met Droog Haspengouw. Vochtig Haspengouw is een overgangsgebied tussen zandleem en leem. De ondergrond bestaat uit Tertiaire klei- en zandlagen (soms erg rijk aan schelpen). De ondoorlaatbare klei veroorzaakt vele bronnen, een dicht rivierennet en vochtige bodems. Het is een overgangsgebied inzake reliëf, dat in het noorden erg vlak is, met in het zuiden de sterk versneden plateaurand van het Haspengouws plateau. Droog Haspengouw wordt gekenmerkt door eolische leemafzettingen.

Volgens het geoportaal (<https://geo.onroerenderfgoed.be>) binnen het onderzoeksgebied zelf zijn er geen archeologische waarden gekend, en de dichtstbijzijnde CAI sites liggen meer dan 1,2 km ver.

- CAI 790006, Neolithicum, losse vondst, lithisch materiaal
- CAI 157552, Late middeleeuwen , losse vondst, munten
- CAI 158186, Volle middeleeuwen, losse vondst, munten
- CAI 212057, Vroeg-Romeinse tijd, losse vondst, munt
- CAI 212249, Midden-Romeinse tijd, losse vondst, munten
- CAI 211129, Romeinse tijd, losse vondst, metaal
- CAI 159765, 18de eeuw, site met Walgracht
- CAI 700645, Romeinse tijd, losse vondst, metaal, mogelijk villa?
- CAI 700655, Steentijd, Vondstenconcentratie, Lithisch materiaal

- CAI 700650 Steentijd, losse vondst, Lithisch materiaal
- CAI 700649, Neolithicum, losse vondst, Lithisch materiaal
- CAI 52618, Late middeleeuwen, Abdij, verbouwd als kasteel in 182 en later schoolcomplex
- CAI 52623, 17de eeuw, Hoeve.

Afbeelding 7: CAI kaart, in rood het projectgebied, <https://geo.onroerendergoed.be>

Op basis van de gegevens uit dit bureauonderzoek heeft het er alle schijn van dat het bodemarchief heel weinig geroerd is in het verleden. Door de topografische kaarten weten we dat de natuurlijke helling ongewijzigd is gebleven.

Op de luchtfoto's zijn er serres vanaf 2000-2003: de diepte van deze structuren is tot op heden onbekend, maar door de soort van de teelten (de serres zijn voor aardbeien) kunnen we denken dat deze inplanting bijna geen verstoring is.

Uit de historische kaarten en de luchtfoto's kunnen we afleiden dat er geen nieuw gebouw werd gerealiseerd op het projectgebied en al op de Ferraris kaarten de hoofdwegen het huidige tracé hebben. Deze inplanting van rijwegen, met een beperkt aantal van gebouwen langs het traject, kan een oud wegtracé zijn, met een matige kans op archeologisch waardevolle informatie, gediversifieerd voor verschillende periodes.

De archeologische verwachting is hier laag voor de Steentijd, door het natte terrein (het projectgebied ligt voor bijna de gehele oppervlakte in de bodemserie Adaz, matig natte leembodem, en alleen voor ¼ in de matige droge leemgrond Acaz). De vondsten van deze tijd, die van 1,2 tot 2 km ver, liggen op hogere en drogere zones.

Voor de Metaaltijden is de verwachting heel laag: er zijn geen CAI locaties van deze Tijden binnen een gebied van 2 km rond de onderzochte zone.

Voor de Romeinse Tijd is er een matige kans: er zijn verschillende losse vondsten van munten, dichterbij de moderne Kerselaarstraat, mogelijk richting W-O.

Ca 1,5 km ten ONO van het projectgebied ligt, op basis van de vondst, een mogelijke villa.

De waarschijnlijkheid wordt hoger voor de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd, door de nabijheid van sites, de motte ten O en de abdij en de hoeve ten W. Als we bedenken ook dat de Roosbeekstraat ouder is dan de 18de eeuw, is het mogelijk dat door de ontwikkeling langs dit tracé we meer kunnen afleiden over het landschap van het projectgebied, aangezien het terrein tijdens de voorbije eeuwen steeds onbebouwd was en hoofzakelijk in gebruik was als weiland.

4. Vraagstelling en Onderzoeksdoelen

a. Doelstellingen van het archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem

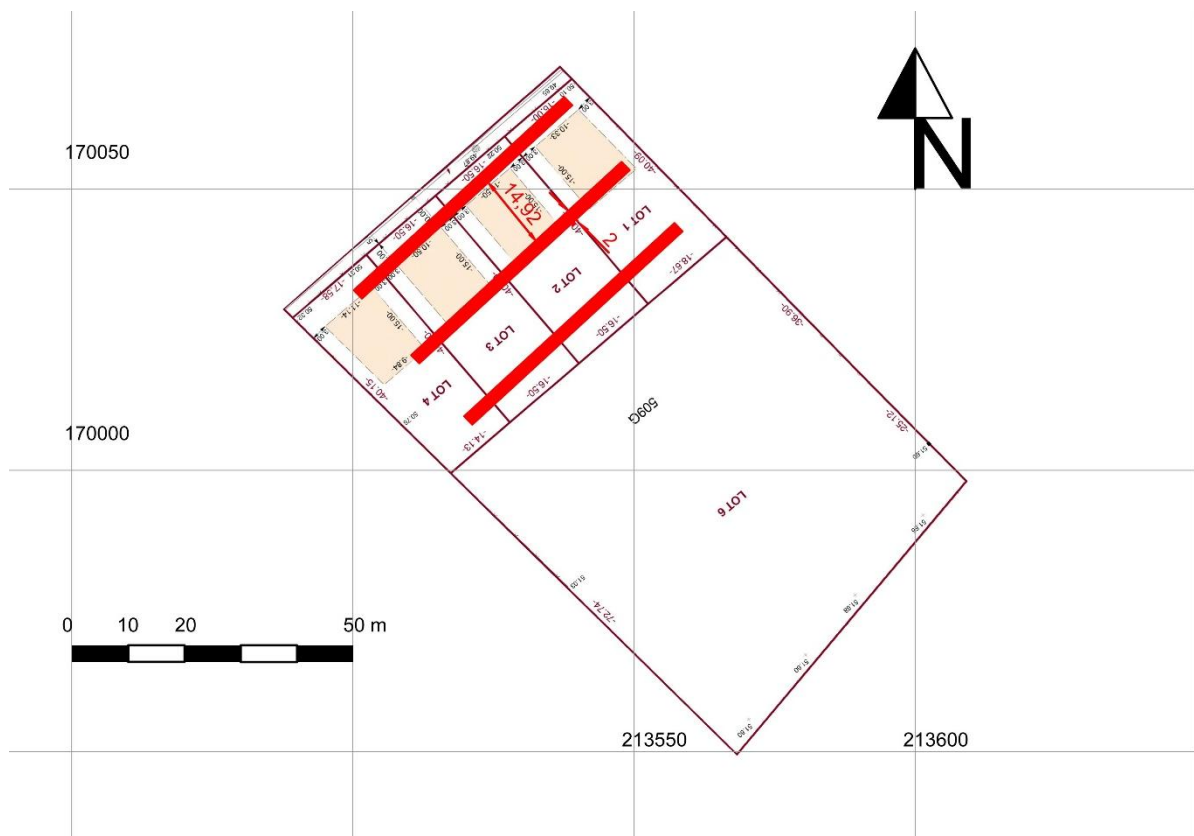
Het doel van de proefsleuven is de detectie van sites met bodemsporen. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten in de bodem, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de landschappelijke context (landschap algemeen, geomorfologie, ...)?
- - Is er een aard(bodem)kundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen?
- Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van occupatie?
- Zijn er indicaties (greppels, grachten, lineaire paalzettingen, ...) die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten? Zo ja;
 - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - Wat is de omvang?
 - Komen er oversnijdingen voor?
 - Wat is het, geschatte, aantal individuen?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud *in situ*)?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
 - Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
 - Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welk type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de te volgen strategie bij een vervolgonderzoek

5. Onderzoeksstrategie en -methode

De geplande onderzoeksmethode: verder archeologisch onderzoek wordt best uitgevoerd door middel van proefsleuven. De meest aangewezen methode om het terrein op haar archeologische waarde te onderzoeken is een ingreep in de bodem door stratigrafische proefsleuven te graven van 2 m breed over de volle lengte van het terrein gebruikt voor de verkaveling, noordoost/zuidwest gericht. Deze oriëntatie is parallel met de helling en met de Roosbeekstraat, alsook parallel met de langste perceelgrens. Op die manier is het mogelijk om zowel elke woning als elke tuin te onderzoeken (afbeelding 8). Deze oriëntatie wordt ook door praktische redenen ingegeven, namelijk om de ruimte nodig voor het manoeuvreren van de graafmachine niet te verliezen.

Afbeelding 8 voorstel van de proefsleuven

Het resultaat van het proefsleuvenonderzoek bepaalt het verder te volgen archeologisch traject.

6. Onderzoekstechnieken

De meest aangewezen methode om het terrein op haar archeologische waarde te onderzoeken is een ingreep in de bodem door stratigrafische proefsleuven.

Door ze in te planten op een onderlinge afstand van ca. 15 m, wordt meteen gebiedsdekkend gewerkt en kan gemakkelijk 11,3% van het terrein onderzocht worden zoals bepaald in de Code van goede Praktijk. Aanvullend, om minimaal 12,50% van het terrein te onderzoeken, worden kijkvensters of volgvensters aangelegd indien sporen aangetroffen worden. Hiervoor is nog ca. 40 m² beschikbaar voor kijkvensters en volgsleuven. De kijk- en/of volgvensters worden aangelegd om een beter inzicht te krijgen in de onderlinge samenhang van sporen, indien er aangetroffen worden, en om een duidelijke afbakening te kunnen maken voor een eventueel vervolgonderzoek indien toch waardevolle sporen zouden aangetroffen worden.

Van alle sleuven en kijkvensters zullen overzichtsfoto's worden gemaakt en van alle (antropogene) sporen ook detailfoto's. De sleuven en sporen worden ingemeten en gedocumenteerd aan de hand van beschrijvingen. Indien een spoor zich tegen de putwand bevindt, wordt het werkputprofiel opgeschoond om de relatie tussen het spoor en de bodemhorizonten te registreren. Sporen-, foto- en vondstenlijsten worden geregistreerd in het veld. Vondsten die binnen de sleuven of kijkvensters worden aangetroffen, worden per context ingezameld (vlak, spoor, enz.). Er dient een selectie van de sporen gecoupeerd te worden die afdoende is om de onderzoeksvragen te beantwoorden. In vermoedelijke diepe sporen zoals waterputten en waterkuilen wordt een boring voorzien om te verifiëren of het om een dergelijk spoor gaat en om de diepte te bepalen. De erkend archeoloog/veldwerkleider is vrij in het bepalen van de noodzaak van aanvullende boringen en het aantal boringen.

Per proefsleuf wordt minimaal één profielkolom (minimaal 1 m breed) aangelegd waarbij ca. 30 cm van de moederbodem zichtbaar is. De locatiekeuze van deze profielputten is afhankelijk van de variabiliteit in de bodemopbouw. Alle bodemprofielen worden opgekuist, gefotografeerd (voorzien van profielnummer, sleufnummer, noordpijl en schaallat), ingetekend op schaal 1/20 en beschreven per horizont op basis van de bodemkundige registratie- en beschrijvingsmethodes. Bij elke profielput wordt de absolute hoogte van het (archeologisch) vlak en van het maaiveld genomen en op het plan aangeduid.

Sporen waarbij de metaaldetector een signaal geeft, worden aangeduid in de sporenlijst. Metaalvondsten worden enkel ingezameld als zij zich aan het vlak bevinden of als ze zich in een spoor bevinden dat gecoupeerd wordt. Ingezamelde vondsten worden op plan gezet met vondstnummer en de code Md. Ingezamelde metaalvondsten worden beschermd tegen degradatie

van het materiaal. Indien sporen worden gecoupeerd in functie van het beantwoorden van de vooraf opgestelde of door voortschrijdend inzicht opgeworpen onderzoeksvragen, worden de coupes ingemeten, getekend (schaal 1:20) en gefotografeerd.

Na afloop van het onderzoek worden de sleuven gedicht om verdere degradatie van eventueel aanwezige sporen te voorkomen. Indien nodig worden kwetsbare sporen (graven, zeer ondiep bewaarde sporen) afgedekt met doek of plastic zodat ze in geval van een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving niet verder worden aangetast vooraleer ze onderzocht kunnen worden

7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er wordt niet verwacht dat afwijkingen van de Code van Goede Praktijk zich zullen/kunnen voordoen. Elke wijziging in de onderzoeksstrategie en/of onderzoeksmethode wordt tijdens het veldwerk met alle betrokken partijen besproken en pas uitgevoerd na goedkeuring door alle betrokken partijen.

8. Lijst met afbeeldingen

Afbeelding 1: Bounding box, het projectgebied in rood, www.geopunt.be

Afbeelding 2: de kadastrale kaart, het projectgebied in rood, www.cadgis.be

Afbeelding 3: projectie van de verkaveling op de luchtfoto 2016, in rood het projectgebied, www.geopunt.be

Afbeelding 4: gewestplan, de peil duidt het projectgebied aan. Rood: het projectgebied, geel: landbouwgebied, wit-rood: woongebieden met een landelijk karakter, www.geopunt.be

Afbeelding 5: descriptie van de verkaveling en van de bestaande toestand, zoals aangereikt door de opdrachtgever

Afbeelding 6: geplande werken, zoals aangereikt door de opdrachtgever

Afbeelding 7: CAI kaart, in rood het projectgebied, <https://geo.onroerenderfgoed.be>

Afbeelding 8 voorstel van de proefsleuven

9. Bibliografie

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., ERVYNCK, A., 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel, agentschap Onroerend Erfgoed - Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Geraadpleegd via:

<https://www.onroerendergoed.be/actueel/nieuws/onderzoeksrapport-archeologisch-vooronderzoek-proefsleuven-strategie/>

Geraadpleegde websites:

www.cartesius.be

www.dov.vlaanderen.be

www.gdiviewer.agiv.be

www.geo.onroerendergoed.be

www.geopunt.be

www.inventaris.onroerendergoed.be/

www.loket.onroerendergoed.be